

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№12

2025
dekabr

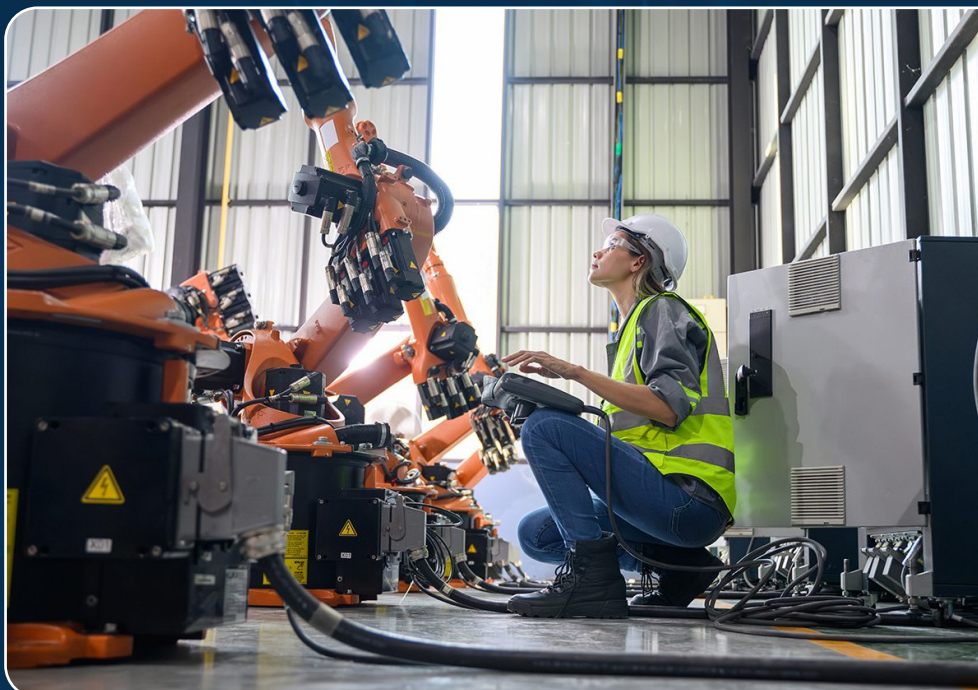

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX
COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 1337 sahifa.
2025-yil, dekabr

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

RASMIY RIVOJLANISH YORDAMI (OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE, ODA) ORQALI O'ZBEKISTONDA DAVLAT MOLIYASINI BOSHQARISH (PUBLIC FINANCIAL MANAGEMENT, PFM) TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	24
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Ulug'ova Maftunabonu To'lginovna	
INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN LEADING WHEAT-PRODUCING COUNTRIES.....	28
Turayeva Gulizahro	
BLOKCHEYN TIZIMLARI UCHUN XESH FUNKSIYALARNI TANLASH MEZONLARI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	32
Abduraximov Baxtiyor, Allanov Orif, Turdibekov Baxtiyor	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA KICHIK KORXONALARDA ISHLAB CHIQARISHNI SAMARALI TASHKIL ETISH MODELLARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	39
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
ISSIQLIK AKKUMULYATORINING RAZRYADLANISH JARAYONIDA SUYUQLIK QATLAMLARIDA HARORAT TAQSIMLANISHINING BIR O'LCHOVLI MODEL	43
B.A. Hikmatov, M.S. Mirzayev	
ISLOM MOLIYASI TAMOIYILLARI ASOSIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	49
Safarova Nasiba Gulmurod qizi	
ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СИСТЕМ В ОБУЧЕНИИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ИНФОРМАЦИОННЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ.....	54
Даниярова Улбосын Куатбаевна	
YANGI TURDAGI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO'QIMALARI KO'RSATKICHLARINI KOMPLEKS BAHOLASH	58
Ergasheva Rashida Abdug'aniyevna	
HALQALI YIGIRISH MASHINASIDA BURAM UCHBURCHAGINING IP UZILISHIGA BOG'LIQLIGINI TADQIQI.....	62
Soliyev Azizbek Kamoldinovich	
НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ТУРИЗМА 2030: СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ И РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА	69
Голышева Елена Вячеславовна	
STRATEGIK JARAYONNING MODELLARI	76
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
МАТЕМАТИЧЕСКИЕ МОДЕЛИ ОЦЕНКИ СТОИМОСТИ КВАРТИР В МНОГОЭТАЖНЫХ ДОМАХ.....	81
Уринов Адхамжон Акбарович	
MATERIALLARNI MURAKKAB YASSI TRAEKTORIYALAR BO'YICHA DEFORMASIYALANTIRISHDA PLASTIK DEFORMASIYALANISH JARAYONLARI	88
A.Xakimov, X.Xakimov	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI.....	95
Xaitov Shaxzod Sharipboyevich	
SANOAT KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH CHORA-TADBIRLARINING KETMA KETLIGI	102
Xusanova Maloxat Mengnorovna	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA LOGISTIKA XARAJATLARI TAHLILI	107
Saidova Kamola Xoshimovna	

OZIQ-OVQAT SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI	111
Tleuv Niyetulla Raxmanovich	
YUQORI MUSTAHKAM KOMPOZIT ARMATURALARDAN FOYDALANILGAN TEMIRBETON KONSTRUKSIYALARINING YUK KO'TARUVCHANLIGI VA UZOQ MUDDATLI DEFORMATSIYALARINI BAHOLASH	114
Mamajanova Odina Alisher qizi	
KORXONALARDA DAROMADLILIK KO'RSATKICHLARINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	119
Farog'at Xo'jabekova, Eshankulova Nafisa Komiljon qizi	
TEMIR YO'L INFRATUZILMASIDA YASHIL IQTISODIYOT TAMOIYILLARINI QO'LLASH: CSR, ESG VA PRI ASOSIDA BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH	124
Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN OPTIMIZING MARKETING AND EDUCATIONAL PROCESSES IN HIGHER EDUCATION	128
Sadikov Shoxrux Shuhratovich	
BANK FAOLIYATIDA "YASHIL" MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	133
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI	139
Xaitov Shaxzod Sharipboyevich	
BOSHQARUV PSIXOLOGIYASIGA DOIR MUAMMOLARNI BARTARAF ETISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	145
Aripov Oybek Abdullayevich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INNOVATSIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARALARI	150
Karimov Nodirbek	
УТИЛИЗАЦИЯ ПОБОЧНЫХ ПРОДУКТОВ ПЕРЕРАБОТКИ ХЛОПКА ДЛЯ СИНТЕЗА АНТИКОРРОЗИОННЫХ КОМПОЗИЦИОННЫХ ПОКРЫТИЙ.....	155
Ситмуратов Тулкинбек Сабирбаевич, Баходиров Худайберган Баходир угли	
SANOAT KORXONALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	163
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK SANOATIDA XORIJIY INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	168
Nazarova A.N.	
АВТОМАТИЗИРОВАННАЯ СИСТЕМА РАСЧЁТА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ СОТРУДНИКОВ ОРГАНИЗАЦИИ	172
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
BLOCKCHIAN, IOT (INTERNET OF THINGS) NING IQTISODIY SOHALARDA QO'LLANISHI	178
Avazov Ergash Xidirberdiyevich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSİYALARNI MOLIYAVIY BOSHQARISHNING JORIY HOLATI VA EKONOMETRIK TAHLILLAR ASOSIDA KELGUSI YILLAR PROGNOZI.....	182
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
QISHLOQ XO'JALIGI KLASSTERLARI MOLIYAVIY HOLATINING NAZARIY JIHATLARI	190
Dildora Yuldasheva	
TURIZM SOHASIDA TRANSPORT XIZMATLARINING HOLATI	194
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
MAHALLA BUDJETI VA SOLIQLARNING YIG'ILUVCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	200
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	

BUDJET TASHKILOTLARIDA QURILISH-TA'MIRLASH XARAJATLARI HISOBINING USLUBIY JIHATLARI.....	206
Azizova Zilola Lochinovna	
KOSHI – BUNYAKOVSKIY – SHVARS INTEGRAL TENGSIZLIGI VA UNING IQTISODIYOTDAGI ROLI.....	212
Saipnazarov Shaylovbek Aktamovich	
ИНТЕГРАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННЫЙ СЕКТОР УЗБЕКИСТАНА: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ, ПЕРЕРАБОТКА БИОМАССЫ И СТРАТЕГИИ СОКРАЩЕНИЯ ПОСТУБОРОЧНЫХ ПОТЕРЬ	219
Эгамбердиев Хумоюн Хамрокулович	
HOVUZ BALIQCHILIGI XO'JALIKLARIDA REJALASHTIRISHNING MUDDATLARI VA BOSQICHLARI	227
Dosmuratova Shaxista Kengashovna, Menglikulov Bakhtiyor Yusupovich	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA KICHIK BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	233
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
KON-METALLURGIYA KORXONALARINING KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA KPINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	237
Ergashov Botirjon Ergashovich	
SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	245
Ahmadjanov Ilyosbek	
ACCELERATING SOCIOECONOMIC DEVELOPMENT IN RURAL AREAS THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES: A COMPREHENSIVE ANALYSIS	250
O.Q. Xudayberdiyeva, Z.B. Negmatullayeva	
ISSIQXONALARDAN FOYDALANISHNING OZIY-OVQAT XAVFSIZLIGIGA TA'SIRI BO'YICHA MUAMMONI ASOSLASH VA UNING MILLIY MANFAATLARGA ALOQADORLIGINI ANIQLASH	256
Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li	
NAMANGAN VILOYATIDA DON MAHSULOTLARI NARXLARINI SHAKLLANTIRISHDA BOZOR TAJRIBASI	260
Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOTGA O'TISHNING JAHON TAJRIBASI: MUAMMO VA ISTIQBOL	264
Mamadaliyev Akmaljon	
ПОВЫШЕНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ ЗНАЧИМОСТИ НАЛОГОВ В НОВОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ.....	269
Зайналов Джахонгир Расулович	
FARG'ONA VODIYSIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY XUSUSIYATLARI	274
Murodxiyeva Feruza Majidovna	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI BARQARORLIGINI TA'MINLASH STRATEGIYALARI.....	280
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
LABOR MIGRATION IN UZBEKISTAN: SOCIO-ECONOMIC TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS	285
Razakova Barno Sayfiyeva	
U-NET BASED POLYP SEGMENTATION ON KVASIR-SEG DATASET: PERFORMANCE EVALUATION AND COMPARISON WITH STATE-OF-THE-ART METHODS	289
Mukhriddin Arabboev, Shohruh Begmatov, Sukhrob Bobojanov	

IQTISODIYOT TARMOQLARI VA SOHALARI RIVOJLANISHIDA SUN'IIY INTELLEKTDAN FOYDALANISH MASALALARI	300
Davletov Islambek Xalikovich, Normirzayev Ulmasjon Muzaffarjon o'g'li	
IQTISODIYOTDA SAMARALI RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH SHART-SHAROITLARI VA OMILLARI	304
Karimova Iroda Abdusattarovna	
"MENING MAKTABIM" LOYIHASINI OMMALASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	311
Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzayeva	
ISSUES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE EDUCATION MARKET	320
Inomiddin Imomov	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДА ОЦЕНКИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С УЧЕТОМ СТЕПЕНИ НОВИЗНЫ И ЭФФЕКТОВ	324
Алиева Эльнара Аметовна	
ИНТЕГРАЦИЯ ЦИФРОВЫХ БИЗНЕС-МОДЕЛЕЙ В СИСТЕМУ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ ПРЕДПРИЯТИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	331
Назарова Гулчехра Нурмуханбетовна	
ECONOMIC GROWTH: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECT	336
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
AGROKLASTERDAGI XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR O'RTASIDAGI O'ZARO ALOQALAR MEKANIZMINING BUGUNGI HOLATI	342
Xaydarov Sardor Komil o'g'li	
SIMSIZ ALOQA TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA TEMIR YO'L STANSIYALARIDA POYEZDLAR HARAKATINI TASHKIL ETISH	350
Jonikulov Egamberdi Shavkat o'g'li	
GENDER SIYOSATI VA DEMOGRAFIK O'SISHNING INSON KAPITALIGA TA'SIRI	357
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
СОСТОЯНИЕ ВИТАМИННО-МИНЕРАЛЬНОГО ОБМЕНА (ВИТАМИН D, КАЛЬЦИЙ, МАГНИЙ, ФОСФОР) У ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА С ОСТРОЙ ПНЕВМОНИЕЙ НА ФОНЕ ВЕГЕТАТИВНЫХ ДИСФУНКЦИЙ	364
Абдурахмонов Жасур Нематович, Шарипова Олия Аскарровна, Бахронов Шерзод Самиевич	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA TARKIBIY TUZILISHI	373
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОЦЕНКИ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ АО ХУДУДГАЗТАЪМИНОТ	377
Хусанов Дурбек Нишанович	
ТЕМИР YO'L TRANSPORTIDA NAZORAT GABARIT QURILMALARINING ZAMONAVIY HOLATI, TAHLILI VA HARAKAT TAKRIBI GABARITLARINI ANIQLASH USULINI TAKOMILLASHTIRISH	384
Xidirov Erkin Irgashovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH VA SAMARALI TAQSIMLASHDA RIVOJLANGAN XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI	391
Amanbaev Amanali Ortazbaevich	
GLOBAL DARAJADA FAOLIYAT YURITADIGAN BRONLASH TIZIMLARINING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI	396
Ismatillaeva Sitara Sayfidin qizi	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA INFRATUZILMA LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARI	403
Akmal Shodiyev	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUVCHI KORXONALARDA LIZING MUNOSABATLARI HISOBİ	408
Inamov Abdusalom Muhamadovich, Inomov Sardor Abdusalomovich, Inomov Hasanboy Abdusalom o'g'li	

O'TKIR BRONXOLIT BILAN KASALLANGAN BOLALARDA KATAMNEZNING EKOLOGIK OMILLAR TA'SIRIDA UZIGA XOS KECHISHI.....	412
Azimova Kamola Talatovna	
THEORETICAL ASPECTS OF STUDYING CONCEPTS RELATED TO YOUTH TOURISM	416
Norboyev Allayor Ismoilovich, Mansurova Zebuniso Abdurashidovna	
THE ESSENTIAL STRATEGIES WAYS OF SERICULTURE INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	420
Khojimatov Ravshanbek Rasuljonovich	
BLENDED LEARNING PLATFORMASI KANSEPSIYASI, ARXITEKTURASI VA FUNKSIONAL TUZILMASI.....	425
Qobulova Madina Tuxbatillo qizi, Mirzaaxmedov Muxammadbobur Karimberdiyevich	
ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING AHOLI DAROMADLARI VA FAROVONLIGIGA TA'SIRI: IQTISODIY TAHLIL VA EKONOMETRIK BAHOLASH	430
Kuanishbay Berdimuratov	
MARKETING EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHGA OID XORIJIY YONDASHUVLAR TAHLILI	434
Sobirov Azizbek Avazbekovich	
УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ОРГАНИЗАЦИИ	443
Бабахонов Бабуржон Шухрат угли	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA SOLIQ IMTIYOZLARINI QO'LLASH MASALALARI.....	449
Ibroximov Muxammadjon Abdullajanovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA LOGISTIKA BOSHQARUVINING RAQAMLI MODEL VA UNING SAMARADORLIGI	453
Olimova Bahora Shuxratovna	
СУЩНОСТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	463
Муминходжаева Дилноза Рамизовна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И АНАЛИТИЧЕСКИХ ПЛАТФОРМ	468
Дурманов Акмал Шаймарданович	
УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ СОЦИАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ: ВЫЗОВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ И ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА.....	477
Холмуратов Джахонгир Салимбек угли	
O'ZBEKISTONDA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI.....	483
Yuldashev Erkin Xusanovich	
MINTAQAVIY INVESTITSIYA-INNOVASION JARAYONLARGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	489
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
AGROKLAFTERLARDA ICHKI SOTISH JARAYONIDA TRANSFERT BAHOLARNI BELGILASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	495
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF MICE TOURISM AND ITS ADAPTATION TO THE CONDITIONS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	501
Ilkhomova Gulnoza Zayniddin kizi	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRT LARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH.....	507
Qutbtiddinov Hikmatillo Qudratillo o'g'li	
TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI VA ULARNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	512
Umarova Munira Muxitdinovna	

JINDAARRALI SILINDR TISHLARIDAN TOLANI AJRATISH JARAYONINI HAVO OQIMI ASOSIDA OPTIMALLASHTIRUVCHI ENERGIYA TEJAMKOR QURILMANI MODELLASHTIRISH.....	516
Mirzakarimov Mirsharofiddin Mirzaabdurahimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI TOMONIDAN ISHLAB CHIQUARILGAN MAHSULOTLARNI XORIJGA EKSPORT QILISH MEKANIZMLARI	524
Matkarimov Anvar Tajimatovich	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRTLARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH	528
Qutbtiddinov Hikmatillo Qudratillo o'g'li	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINI SOLIQ NAZORATINI AMALGA OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	533
Ismailov Bobir Salomovich	
QISHLOQ XO'JALIK KORXONALARIDA KAPITAL QO'YILMALAR XUSUSIYATLARI VA ULAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH	540
Baxriyev Muxiddin Sheraliyevich	
QISHLOQ XO'JALIK KORXONALARIDA ASOSIY VOSITALAR VA ULAR BUXGALTERIYA HISOBINING XUSUSIYATLARI.....	545
Fayzullayev Murodjon Nematulayevich	
O'ZBEKISTONDA KLASSTER IQTISODIYOTI: INVESTITSİYALAR, EKSPORT VA SANOAT ISHLAB CHIQUARISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI (2022-2024-YILLAR KESIMIDA).....	550
O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich, Jabbarov Majidbek Erzodovich, Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
GLOBAL YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA EKOLOGIK, IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARNING TAHLILI	556
M.M.Muminova	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SMART TURIZM SHAROITIDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON ISTIQBOLLARI	565
Najmidinov Azizbek Bahrom o'g'li	
ТЕКУЩИЕ УГРОЗЫ И ВЫЗОВЫ, СВЯЗАННЫЕ С МИГРАЦИОННЫМИ КРИЗИСАМИ	571
Бегматов Хусанбек	
ELEKTRON TIJORAT SEKTORI UCHUN ONLAYN REKLAMA SAMARADORLIGINI BAHOLASH	575
Rajabova Dilbar Ixtiyor qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O'ZBEKISTON MEVA-SABZAVOTCHILIK SOHASIDA MAHSULOT YETISHTIRISHDAN TORTIB UNI BOZORGA CHIQUARISHGACHA BO'LGAN JARAYONDA NEYROMARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	582
Sadiy Shukrillo Asatillo o'g'li	
YOSH TADBIRKORLAR FAOLIYATIDA INNOVATSION G'OYALARNING AMALIY AHAMIYATI	590
Ergashev Oybek Xaydaraliyevich	
ТЕХНОЛОГИЯ НЕТРАДИЦИОННОГО СБАЛАНСИРОВАННОГО КОМБИКОРМА, С ОБОГАЩЕННЫМ БЕЛКОМ И ФЕРМЕНТАМИ СОСТАВОМ ИЗ ГРИБКА PLEUROTUS OSTREATUS.....	594
Ниезов Хусан Ниез угли	
MINTAQAVIY RIVOJLANISH INDIKATOR TIZIMINING AHAMIYATI	601
Turdiyev Ulug'bek Qayumovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISH BO'YICHA DAVLAT SIYOSATI	608
Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
TO'QIMACHILIK KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BOSHQARISH JARAYONI VA TIZIMI	612
Xonkeldiyeva Komilaxon Ravshanjon qizi	

SPORT SANOATINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA OID XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI.....	616
Xamraqulov Ixtiyor Baxtiyorovich	
MARKAZLASHTIRILGAN DISPATCHERLIK TIZIMIDA POEZDLAR HARAKATI XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA AVTOMATLAR NAZARIYASIGA ASOSLANGAN INTEGRATSIYALASHGAN MATEMATIK MODEL.....	620
Muhiddinov Obidjon Omonjon o'g'li	
ПРОЦЕНТНЫЙ РИСК ПО КРЕДИТАМ: АНАЛИЗ, ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ.....	627
Абдуллаев Шахобиддин Шамсиддинович	
REDUCTION OF GREENHOUSE GAS EMISSIONS: EMISSION QUOTAS OR MANDATORY CONTROL TECHNOLOGIES	633
Bobonov Doston Abdumo'min o'g'li, Qozoqboyev Jasur Abduvali o'g'li	
AYOLLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA).....	637
Raximova Moxigul Isroiljonovna	
ПОЛУЧЕНИЕ СТОМАТОЛОГИЧЕСКОГО ЦЕМЕНТА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ВОЗОБНОВЛЯЕМЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ.....	643
Арипова Мастура Хикматовна, Ташбаев Джахангир Назим угли	
МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОМЫШЛЕННЫХ ГОРЕЛОК И ИССЛЕДОВАНИЕ ИХ ТЕПЛОВОЙ НАГРУЗКИ	652
Ражабов Азамат Тоирович	
QISHLOQ XO'JALIK TEXNIKALARI MARKETINGI VA UNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI.....	658
Xolmirzayev Bobur Mansurovich	
ПРИМЕНЕНИЕ СУБСИДИАРНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ АНКРОТСТВА: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И ВОЗМОЖНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	663
Хамзина Динара Рашатовна	
YASHIL REKREATSION TURIZM KONSEPSIYASINI JORIY ETISHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI.....	669
Baxriyeva Zarina Nasimovna	
KORXONALARDA DIVERSIFIKATSIYA SIYOSATINI SHAKLLANTIRISHDA IQTISODIY MEKANIZMLARINING O'RNI	672
Mirzarayimova Feruza Zokirjon qizi, Levakov Izzatulla Nematillayevich	
QALINLIGI 2 MM BO'LGAN TASMALI LISTLARNI SOVUQ HOLATDA PROKATLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH	679
Yusupov Abdulaziz Abdullajanovich, Saydumarov Botir Muradovich, Arslonov Asadbek G'aybulla o'g'li	
HUDUDIIY TARMOQLANGAN AVTOMOBIL YO'LLARI MUHANDISLIK INSHOOTLARI KOMPLEKSINI LOYIHALASH VA QURISH JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH.....	682
Zikrayev Akmaljon Alimovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIDA DAROMADLARNI OSHIRISH YO'LLARI.....	688
Ostonaqulova Gulchehraxon Muhammadyoqub qizi	
"MIKROSIMULYATSION MODELLAR" VA ULAR YORDAMIDA IQTISODIY SIYOSATGA OID QARORLARNING TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA TA'SIRINI BAHOLASHDAGI AHAMIYATI.....	694
Mualliflar Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Raxmonov Doniyor Ixtiyorjon o'g'li, Ortiqova Niginabonu Alisher qizi, Raxmonov Jo'rabek Hamroyevich	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARI TUZILMAVIY KO'RSATKICHLAR TIZIMI VA TAMOIYILLARI.....	702
Jabborov Elbek Erkin o'g'li	
MOLIYAVIY REJALASHTIRISH VA TARTIBGA SOLISH	707
Sharoxmatov Abduraxim Abdulamitovich	

SMART SOATLAR YORDAMIDA BEMORLAR SALOMATLIGINI NAZORAT QILISH.....	712
Alimqulov Nurmuhammad Muqumjon o'g'li, Eraliyev Humoyun Ma'mirjon o'g'li, Madaminova Mahliyo Bahodirjon qizi	
PENSIYA JAMG'ARMASI FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISHDA DAVLATNING ROLI	718
Sherjonov Doniyor Sapparbayevich	
TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA BARQAROR RIVOJLANISH IMKONIYATLARINI BAHOLASH.....	722
Karimov Ma'ruf Ixtiyorovich	
MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA ISLOM MOLIYASINING AHAMIYATI	726
Sultonov Baxtiyor Baxodirovich	
UCH FAZALI IKKI CHULG'AMLI MOYLI TRANSFORMATORLARNING ISSIQLIK HISOBINI MODELLASHTIRISH VA TADQIQ QILISH	731
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Omonboyev Dilrux Nuraddin o'g'li	
ERKIN IQTISODIY ZONALARNING RIVOJLANISHI BOSQICHLARI	736
Mamadiyev Elyor Akmalovich, Sharipov K. A.	
MOLIYAVIY INKLYUZIYANING IJTIMOIIY TABAQALANISHGA TA'SIRINING NAZARIY JIHATLARI.....	740
Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o'g'li	
ВОПРОСЫ ТРАНСФОРМАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ К МЕЖДУНАРОДНЫМ СТАНДАРТАМ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА	746
Муҳидинов Аюббек Нуритдинович	
РОЛЬ КОЛЛЕКТОРНО-ДРЕНАЖНЫХ СИСТЕМ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ	753
Жангабаев Данияр Мансурович, Хожамуратова Роза Тажимуратовна	
ASSESSMENT OF ESG INDICES OF PRESTIGIOUS HOTELS IN UZBEKISTAN	759
Saidova Madina Xayrullo qizi	
FISKAL SIYOSATDA MAHALLIY BUDJETLAR MUSTAQILLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY INSTRUMENTLARI	765
Muxitdinov Sidikxo'ja Akobirxo'ja o'g'li	
TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA TIJORAT BANKLARI KREDITLASH AMALIYOTINING XORIIY TAJRIBASI.....	771
Jabbarov Nodir Umirovich	
AKSIZ SOLINISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY TA'SIRI	775
Abdulxayeva Shaxnoza Muxammadiyevna	
O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	781
Shavkat Djumaniyazov	
EKISHDA CHIGITNI BIR XIL TARQATISH VA OPTIMALLASHTIRISH USULLARI.....	787
Imomov Shavkat Jaxonovich, Nuritov Ikrom Rajabovich, Babamuradov Anvar Baxtiyorovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKDA KOMPLEKS IQTISODIY TAHLIL TIZIMINI JORIY ETISH	790
Akbarov Akramjon Ibroximjonovich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTYERIYA HISOB VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	793
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
INTELLIGENT SYSTEM FOR MONITORING AND MANAGEMENT OF THE VEGETABLE OIL REFINING PROCESS	798
Ortiqov Elbek Elmirza o'g'li	
O'ZBEKISTONDA KREATIV INDUSTRIYA VA EVENT-MENEJMENTNING HUQUQIY-ME'YORIY ASOSLARI.....	806
Shaxabatdin Maxamatdinov Isak uli	

РОЛЬ И РАЗВИТИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В ТОРГОВЫХ ОТНОШЕНИЯХ МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И КИТАЕМ.....	812
Wang Jianhong, Норов Улугбек Ирискулович	
FARMATSEVTIKA KORXONALARIDA YORDAMCHI ISHLAB CHIQUARISH JARAYONLARI HISOBI VA YORDAMCHI MAHSULOTLAR TANNARXINI ANIQLASHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	816
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING ASOSIY IQTISODIY KO'RSATKICHLARINI STRATEGIK BOSHQARUV HISOBI DOIRASIDA SHAKLLANTIRISH VA ULARNING HOLATINI TAHLIL QILISH	821
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi	
К ВОПРОСУ РАСЧЕТА МОЩНОСТИ, НЕОБХОДИМОЙ ДЛЯ РАЗОГРЕВА КРОМОК ТРУБНОЙ ЗАГОТОВКИ ДО ТЕМПЕРАТУРЫ СВАРКИ	825
Заиркулов Элёр Ёкубжон ўғли	
TEKNOLOGIK JARAYONLARNI BOSHQARISHNING AVTOMATLASHTIRILGAN TIZIMLARI	830
Bekishev Allabergen Yergashevich, Hamadulloyev Diyorbek Hasanboy o'g'li	
ESG (ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND GOVERNANCE) TAMOYILLARINING IQTISODIY RIVOJLANISH VA KORPORATIV FAOLIYATGA TA'SIRI: MAKRO VA MIKRO DARAJADAGI TAHLIL	834
Murtozayev Sardorbek Abdijalil o'g'li	
TESTING THE STATISTICAL SIGNIFICANCE OF DYNAMIC MODELS IN ECONOMICS	838
Muradov Rustamjon Sobitkhonovich	
REAL IQTISODIY DAVRLAR NAZARIYASI VA UNDAN MAKROIQTISODIY TADQIQOTLARDA FOYDALANISH.....	843
Rustamov Narzillo Istamovich	
РАСЧЕТ РАСТЯЖЕНИЯ ДРЕВЕСИНЫ И ДЕРЕВЯННЫХ КОНСТРУКЦИЙ ИЗ МЕСТНЫХ ДРЕВЕСНЫХ МАТЕРИАЛОВ ПОД ДИНАМИЧЕСКИМИ НАГРУЗКАМИ.....	848
Юнусалиев Эльмурод Мухаммадьякубович, Ташпулатов Илхомжон Бахтиёрович	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ И ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ ФОНДОВОГО РЫНКА: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА	854
Евгений Юрьевич Шек	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ КЛАСТЕРОВ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	860
Шодмонов Қобилжон Қахрамон ўғли	
AGRAR IQTISODIYOTNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	870
Ibrohimova Maqsuda Muhammadjon qizi, Ibrohimova Muazzam Muhammadjon qizi	
XORAZM VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING EKSPORT SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA BU BORADAGI MUAMMOLAR	873
Raxmatullayev Umarbek Ulug'bekovich	
ДАТЧИКИ ИНТЕРНЕТА ВЕЩЕЙ И ИХ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДЛЯ МОНИТОРИНГА ТЕПЛИЧНЫХ КОМПЛЕКСОВ	878
Самадов Эльёр Эркинович	
МЕТОДЫ ОПТИМИЗАЦИИ РАБОТЫ ЭКСКАВАТОРНО-АВТОМОБИЛЬНОГО КОМПЛЕКСА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТИ НА ОТКРЫТЫХ ГОРНЫХ РАБОТАХ	884
Аннакулов Тулкин Жовбекович, Нормонов Шамсиддин Нураддинович	
ПРОГНОЗИРУЮЩЕЕ УПРАВЛЕНИЕ СЛОЖНЫМИ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИМИ ПРОЦЕССАМИ И ПРОИЗВОДСТВАМИ НА ОСНОВЕ НЕЙРОННЫХ СЕТЕЙ	892
Гулямов Шухрат Манапович	

OLIY TA'LIM TASHKILOTI SUBYEKTLARIDA BUDJET MABLAG'LARI BO'YICHA XARAJATLAR HISOBINI YURITISH	896
<i>Xonimqulov Islom Ergash o'g'li</i>	
XIZMAT KO'RSATUVCHI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA MODDIY-TEXNIKA RESURSLARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR	901
<i>Kamoliddinov Ilxomjon Muxammadjonovich</i>	
THE HIDE AND SHADOW ECONOMY IN UZBEKISTAN	905
<i>Koshanov Abdimurat Azat uli, Abdimuratova Altingul Kalbayevna</i>	
SHAHAR AGLOMERATSIYALARI FAOLIYATINI TAHLIL QILISH VA BAHOLASH.....	910
<i>Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich</i>	
MOL-MULK SOLIG'I HISOB VA UNI TAKOMILLASHTIRISH	914
<i>Sh.M.Ergashev</i>	
HUDUDLARDA QURILISH OBYEKTLARINI QURILISH MATERIALLARI BILAN TA'MINLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	918
<i>Najimov Iskander Perdebayevich</i>	
TOVAR MODDIY ZAXIRALAR AUDITIDA TAHLILY AMALLARNI O'TKAZISH VA ULARNING BOSQICHLARI.....	922
<i>Tajekeev Ziyatdin Kobeytinovich</i>	
МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ ЗАТРАТАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	927
<i>Минутдинова Лилия Тагировна</i>	
МОДЕРНИЗАЦИЯ ОСВЕЩЕНИЯ САЛОНОВ ВАГОНОВ МЕТРОПОЛИТЕНА ПУТЕМ ЗАМЕНЫ ЛАМП НАКАЛИВАНИЯ ЛБ-40 (ЛБ-36) НА СВЕТОДИОДНЫЕ LED-ЛАМПЫ	934
<i>Файзуллаев Асомитдин Аловитдинович, Нематов Эркин Хамраевич, Пирназаров Шохрух Холмурод угли</i>	
HUDUDY BARQAROR O'SISHDA INKLYUZIV IQTISODIY MEKANIZMLARNING ROLI	939
<i>Xamroqulov M.J.</i>	
UZBEKISTAN'S HIGHER EDUCATION SYSTEM STRENGTHENS ITS POSITION ON THE INTERNATIONAL STAGE.....	944
<i>Umarov Diyor Ravshanovich</i>	
YANGI TAKOMILLASHTIRILGAN PAXTA SEPARATORINI KORXONADA SINOV JARAYONIDAN O'TKAZISH.....	949
<i>Raximov Akbar Xolmurodovich</i>	
KICHIK BIZNESNI MOLIYALASHTIRISHNING OSIYO DAVLATLARI TAJRIBALARI: TAHLILY YONDASHUV	953
<i>Annaklichev Saxi Saparmuxamedovich</i>	
КИНЕТИЧЕСКАЯ АРХИТЕКТУРА НА ПРИМЕРЕ ДИНАМИЧЕСКИХ ФАСАДОВ	958
<i>Хаитов Суннатжон Истамович</i>	
TIJORAT BANKLARIDA MARKETING FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING AMALIY IMKONIYATLARI.....	963
<i>Ibragimova Shahlo Alimbayevna</i>	
ЗАКОНОМЕРНОСТИ ДЕСУЛЬФУРАЦИИ МЕТАЛЛА ШВА В ЗАВИСИМОСТИ ОТ СОСТАВА ШЛАКООБРАЗУЮЩЕЙ ОСНОВЫ ФЛЮСОВ	969
<i>Абралов Музаффар Махмудович</i>	
РОЛЬ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА И ИННОВАЦИОННОЙ МОДЕРНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ	975
<i>Бахрамов Зиядулла Баходирходжаевич</i>	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	979
<i>Yuldasheva Mexrunisa Qasimjan qizi</i>	
OLIY TA'LIM SOHASINI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA TRANSFORMATSIYA QILISHNING INSTITUTSIONAL VA ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI	984
<i>Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li</i>	

XORIY TAJRIBASI ASOSIDA O'ZBEKISTONDA DAVLAT AKTIVLARI BO'YICHA INTERAKTIV MA'LUMOTLAR BAZASINI YARATISH ORQALI BUDJET XARAJATLARINI TAHLIL QILISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH.....	989
Dilshod Pulatov, Gulzara Kaxxarova	
TEMIR YO'L TRANSPORTINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	994
Raximov Xasan Shukurjonovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	1000
Yuldashev Doniyor Tairovich	
PENSIYA JAMG'ARMALARIDA HISOBNI TASHKIL ETISH VA XARAJATLAR SMETASI IJROSI BO'YICHA HISOBOTI TAHLILI	1005
Nurmanov Karjavbay Tilevbaevich, Nurmanov Din-Axmed Tilevbaevich	
MINTAQA SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY MEXANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	1011
Axmedova Xumora Ibroxim qizi	
ELEKTR MARKAZLASHTIRISH TIZIMIDAGI BOSHQARISH VA NAZORAT RELELI BLOKINI (P62) ZAMONAVIY, KONTAKTSIZ ELEMENTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH HAMDA UNING MATEMATIK MODELINI ISHLAB CHIQISH	1015
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li	
KLASTERLAR FAOLIYATIDA DAVLAT QO'LLAB-QUVVATLASHI VA INVESTORLAR ROLI	1026
Karimova Nilufar Sadridin qizi	
ИССЛЕДОВАНИЯ И РАЗРАБОТКИ ШЛАКООБРАЗУЮЩЕЙ ОСНОВЫ ПОКРЫТИЙ ЭЛЕКТРОДОВ ДЛЯ ИЗНОСОСТОЙКОЙ НАПЛАВКИ НА БАЗЕ МИНЕРАЛЬНО-СЫРЬЕВЫХ РЕСУРСОВ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	1030
Садыков Жахонгир Насырджанович	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA QURILISH SANOATINING INVESTITSION JOZIBADORLIGI	1039
Boltayev Umidjon Talant o'g'li	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФРАКРАСНЫХ ДАТЧИКОВ И ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В КОНТРОЛЕ КАЧЕСТВА ЗЕРНОВЫХ ПРОДУКТОВ	1044
Мухамедханов Улугбек Тургудович	
MINTAQA IQTISODIYOTINING IQTISODIY RIVOJLANISHINING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	1049
Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA SUN'IY INTELLEKT VA BIG DATA ASOSIDA INNOVATSION XIZMATLARNI JORIY ETISH	1054
Nuriddinov Ziyovuddinxon Zuxriddin o'g'li	
ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ПРОЦЕССАМИ РАЗДЕЛЕНИЯ НА ОСНОВЕ БАЗ ЗНАНИЙ И ЦИФРОВЫХ МОДЕЛЕЙ	1059
Абдуллова Камола Рустамовна	
MATERIALLARNI MURAKKAB YASSI TRAEKTORIYALAR BO'YICHA DEFORMASIYALANTIRISHDA PLASTIK DEFORMASIYALANISH JARAYONLARI	1065
A.Xakimov, X.Xakimov	
ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ АВТОМОБИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ	1073
Касымова Нозима Омиловна	
OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI TA'MINOT ZANJIRINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIY TAJRIBASI	1077
Bekjanov Dilmurad Yo'ldashovich	

AUDITORLIK TEKSHIRUVINI REJALASHTIRISH USLUBIYATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	1082
Saidova Sevara Abdimumin qizi	
TIBBIYOT XODIMLARI MEHNAT FAOLLIGINI RAG‘BATLANTIRISHNING IQTISODIY JIHATLARI.....	1089
Sayitbayev Shermirza Datkamirzayevich	
RAQAMLASHTIRISH — ILM-FAN INTEGRATSIYASI, INSTITUTSIONAL O‘ZGARISHLAR VA SANOAT RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILI.....	1094
Umurzak Ablakulovich Radjabov	
FUQAROLIK JURNALISTIKASIDA GENDER MUVOZANATI: ILMIY YONDASHUVLAR TADRIJI	1101
Zakirova Oisha Vohid qizi	
AGLOMERATSIYA BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH BO‘YICHA XORIJIY MAMLAQATLAR TAJRIBASI VA UNDAN O‘ZBEKISTONDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	1109
Mardonov Shohruh Shuhrat o‘g‘li	
PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERLARIDA LOGISTIK JARAYONLARNI OPTIMALLASHTIRISH VA TA‘MINOT ZANJIRLARINI BOSHQARISH.....	1114
Nasimov Baxtiyor Vasiyevich	
KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISH BO‘YICHA DAVLAT DASTURLARI BAJARILISHIDA DAVLAT–XUSUSIY SHERIKCHILIKDAN FOYDALANISH	1122
Mirzaxalikov Bobir Baxtiyorovich	
ВЛИЯНИЕ ПАРАМЕТРОВ СЕТЕВОГО ТРАФИКА НА КАЧЕСТВО ОБСЛУЖИВАНИЯ В СОВРЕМЕННЫХ ТЕЛЕКОММУНИКАЦИОННЫХ СЕТЯХ: ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫЙ АНАЛИЗ	1127
Усманова Наргиза Бахтиёрбековна, Саиткамолова Гузаль Камильжон кизи	
TADBIRKORLIK FAOLIYATIDA ORGANIK MAHSULOT ISHLAB CHIQRISHNING BARQAROR RIVOJLANISH OMILI SIFATIDA.....	1141
Mamajonova Gulbaxor Toxirjon qizi	
MAHALLIY BUDJET IJROSINI TA‘MINLASHDA G‘AZNACHILIK TIZIMINING INSTITUTSIONAL ROLI VA SAMARADORLIGI	1145
Tangriyeva Farida Abdulkarimovna	
O‘ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA MEXANIKA MUHANDISLIGI TERMINLARINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI	1150
Mansurova Nafisa Qamariddinovna	
BUDJET SIYOSATI VA DAVLAT MOLIYASI BARQARORLIGI: O‘ZBEKISTON TAJRIBASI	1154
Karjavova Xurshida Abdumalikovna	
RESTORAN XIZMATLARI SOHASIDA REJALASHTIRILGAN ISTE‘MOL XULQ-ATVORI SHAKLLANISHINING PSIXOLOGIK MEXANIZMLARI	1159
Kamoliddin Mamatqulovich Ibodov	
MASHINASOZLIK KORHONALARIDA RAQAMLI EGIZAKLARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH	1163
Yusupov Azamat Alijonovich	
SUN‘IY INTELLEKT VA AVTOMATLASHTIRILGAN TIZIMLARNING PERSONALNI BOSHQARISHDAGI O‘RNI VA SAMARADORLIGI	1168
Axmedov Muzaffar Shokirjonovich	
MOLIYAVIY HISOBOTDA FIRIBGARLIK VA XATOLARNI ANIQLASH MASALALARI	1173
Xajimuratov Nizomjon Shukurullayevich	
BANKLAR FAOLIYATI MOLIYAVIY NATIJADORLIGINI TA‘MINLASHNING OSIYO MAMLAKATLARI TAJRIBALARI.....	1178
Alimjanova Dilrabo Sobirjanovna	

XALQARO TAJRIBA ASOSIDA YAKKA TARTIBDAGI TADBIRKORLARNI SOLIQQA TORTISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1183
Mahmadazizov Eldorjon Marifjon o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING KREDIT SIYOSATI ORQALI KREDIT RISKLARNI BOSHQARISH.....	1187
Anvarov Asliddin Nabijon o'g'li	
DAVLAT BUDJETI MABLAG'LARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA MOLIVAVIY NAZORATNING AHAMIYATI	1191
Temirov Muradjon Najmitdinovich	
EGILUVCHI TEMIR-BETON ELEMENTLARNING KUCHLANGANLIK– DEFORMATSIYALANUVCHANLIK HOLATIDA BETON DEFORMATSIYASINI HISOBGA OLISH	1195
Xolmirzaev Sattar Abdujabbarovich	
АНАЛИЗ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ АО «УЗБЕКНЕФТЕГАЗ» ПО ВНЕДРЕНИЮ МСФО 15 НА КОНТРАКТЫ С ПОКУПАТЕЛЯМИ	1201
Тошпулатова Мунисабону Иброхим кизи	
BUXORO VILOYATI AGROSANOAT SOHASIDA INNOVATSION MARKETINGNING JORIY ETISH HOLATI, HUDUDIY XUSUSIYATLARI VA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	1209
Tuksanov Ilxomjon Ismatovich	
TIJORAT BANKLARI KREDITLASH AMALIYOTINI SUG'URTA XIZMATLARI ORQALI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	1216
Yusupov Ruslan Muxtarovich	
BANK SEKTORI RIVOJLANISHIDA MARKETING INSTRUMENTLARIDAN FOYDALANISH.....	1223
Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich	
TURIZM BOSHQARUVIDA RAQAMLI TIZIMLARI VA ULARNING AMALIYOTDA TADBIQ ETISHDA XORIJ TAJRIBASI	1228
Najmiddinov Sulton Nurali o'g'li	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MILLIY VALYUTADA JALB QILINGAN DEPOZITLARNING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI.....	1232
Melikov Otabek Maxmadaminovich	
NAVOIY VILOYATI AGRAR STRUKTURASINING IQTISODIY TAVSIFI	1237
Xamrokulov Sindor Qahramonovich	
FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF YOUTH ENTREPRENEURSHIP IN THE EDUCATION SECTOR.....	1241
Alieva Elnara Ametovna	
FANLAR INTEGRATSIYASI ASOSIDA O'QITISHNING NAZARIY-MEZONLARI.....	1250
Shoximardanova Niginabonu Shavkatovna	
ГРАФОАНАЛИТИЧЕСКИЙ РАСЧЁТ И ГЕОМЕТРИЧЕСКИЙ СИНТЕЗ СИНХРОНИЗАТОРА В БИЦИКЛОВОМ ПЛАНЕТАРНОМ МЕХАНИЗМЕ С РЕВЕРСИРУЮЩИМИСЯ САТЕЛЛИТАМИ.....	1253
Алимов Бахтияр Милибаевич, Абдукайимов Ботиржон Ниязкулович	
HUDUDLARNING INVESTITSION SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH ZARURATI VA USTUVOR YO'NALISHLARI	1258
O'razaliyev Javlonbek O'rinboyevich	
BANK MAHSULOTLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI.....	1264
Xujamuratov Abbos Mardonovich	

ISLOM BANK MAHSULOTLARINI JORIY ETISH METODOLOGIYASI: XALQARO TAJIRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	1270
Voxidov Oybek Roziqovich	
SUG'URTA BOZORIDA INVESTITSION FAOLIYATNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	1275
Fayziyev Oybek Raximovich	
DETERMINANTS OF WAGES IN THE MODERN LABOUR MARKET: A LITERATURE REVIEW.....	1279
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
ЦИФРОВЫЕ ПРОЕКТЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ В ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОЙ ОТРАСЛИ.....	1288
Каракулов Фарход Зайпудинович	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA ISHLAB CHIQARISHNI SIFAT MENEJMENTI TAMOYILLARI ASOSIDA TASHKIL ETISHNING METODOLOGIK JIHATLARI	1294
Achilov Ilmurad Nematovich	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TALABALARNING AKADEMIK XAVFLARINI BOSHQARISHDA SUG'URTA MEXANIZMLARINI JORIY ETISH.....	1299
G'aniyev G'olibjon Abdiraxmanovich	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA MERCHANDAYZING STANDARTLARINI QO'LLASH MEXANIZMINI ISHLAB CHIQISH MASALALARI.....	1305
Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARI B2B BOZORIDA MARKETING STRATEGIYALARINING INNOVATSION TAHLILI	1314
Sapayeva Nilufar Kadambayevna	
FRANSUZ TILIDA FONO-GRAFOSTILISTIK VOSITALAR: TIPOLOGIYA VA KLASSIFIKATSIYA	1319
Islomov Dilshod Shomurodovich	
PRACTICAL ASPECTS OF SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN MAHALLAS	1324
Gafurov Ubaydullo Vakhobovich	
GUDVILL VA XARIDDAN KELGAN FOYDANI MHXS ASOSIDA BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISHNING ILMIY-AMALIY MASALALARI.....	1329
Abdurasulov Jamshidbek Axmad ug'li	

GUDVILL VA XARIDDAN KELGAN FOYDANI MHXS ASOSIDA BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISHNING ILMIY-AMALIY MASALALARI

Abdurasulov Jamshidbek Axmad ug'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tayanch doktoranti

Email: jamshidbek.abdurasulov@mail.ru

ORCID: 0000-0003-1630-8694

Annotatsiya. Mazkur maqolada biznes birlashuvlari jarayonida, xususan, korxonalarni qo'shib yuborish natijasida yuzaga keladigan gudvill va xariddan kelgan foydani moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS) asosida buxgalteriya hisobida aks ettirishning ilmiy-amaliy masalalari tadqiq etilgan. Tadqiqotda gudvillning iqtisodiy mohiyati, uni tan olish va baholash tartibi, shuningdek, xariddan kelgan foydani hisobda to'g'ri aks ettirish mexanizmlari yoritilgan. Milliy buxgalteriya hisobining amaldagi standartlari bilan xalqaro standartlar o'rtasidagi farqlar tahlil qilinib, hisobotning shaffofligi va investitsion jozibadorligini oshirishga qaratilgan amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: biznes birlashuvi, qo'shib yuborish, gudvill, xariddan kelgan foyda, moliyaviy hisobot, MHXS, buxgalteriya hisobi, adolatli qiymat, investitsion jozibadorlik, konsolidatsiya.

Abstract. This article examines the scientific and practical aspects of accounting for goodwill and gains arising from acquisitions in the process of business combinations, particularly mergers, based on International Financial Reporting Standards (IFRS). The study analyzes the economic substance of goodwill, its recognition and measurement procedures, as well as the accounting treatment of gains from acquisitions in financial reporting. A comparative analysis of international and national accounting standards is conducted, and practical recommendations are developed to enhance the transparency of financial reporting and increase the investment attractiveness of enterprises.

Keywords: business combination, merger, goodwill, gain from acquisition, financial reporting, IFRS, accounting, fair value, investment attractiveness, consolidation.

Аннотация. В статье исследуются научно-практические аспекты отражения гудвилла и прибыли, возникающей при приобретении, в бухгалтерском учете в процессе объединения бизнеса, в частности при присоединении предприятий, на основе Международных стандартов финансовой отчетности (МСФО). Рассматриваются экономическая сущность гудвилла, порядок его признания и оценки, а также механизмы отражения прибыли от приобретения в финансовой отчетности. Проведен сравнительный анализ международных и национальных стандартов бухгалтерского учета, по результатам которого разработаны практические рекомендации, направленные на повышение прозрачности финансовой отчетности и инвестиционной привлекательности предприятий.

Ключевые слова: объединение бизнеса, присоединение, гудвиль, прибыль от приобретения, финансовая отчетность, МСФО, бухгалтерский учет, справедливая стоимость, инвестиционная привлекательность, консолидация.

KIRISH

Iqtisodiyotni tarkibiy isloh qilish, bozor mexanizmlarini chuqur joriy etish va xususiy sektor ulushini kengaytirishga qaratilgan davlat siyosati doirasida moliyaviy hisobot tizimini takomillashtirish ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, Yangi O'zbekiston sharoitida moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga (MHXS) o'tish korxonalar faoliyati samaradorligini oshirish, hisobot ma'lumotlarining shaffofligi va ishonchliligini ta'minlash hamda investitsion muhitni yaxshilashning muhim omili sifatida namoyon bo'lmoqda. Xalqaro standartlar asosida shakllantirilgan moliyaviy hisobotlar orqali korxonalarning haqiqiy moliyaviy holati, aktivlar tarkibi, majburiyatlar darajasi va kapital qiymati to'g'risida to'liq hamda xolis axborot taqdim etish imkoniyati kengaymoqda. Bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarni qayta tashkil etish, xususan, qo'shib olish va qo'shib yuborish jarayonlari iqtisodiy o'sishni ta'minlash, kapitalni konsentratsiya qilish va resurslardan samarali foydalanishning muhim shakllaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Bunday jarayonlar orqali korxonalar o'rtasidagi raqobat muhiti optimallasadi, ishlab chiqarish va boshqaruv xarajatlari qisqaradi, iqtisodiy masshtab samarasi yuzaga keladi hamda moliyaviy barqarorlik mustahkamlanadi. Shu bilan birga, biznes birlashuvlari korxonalarning strategik rivojlanishini ta'minlash, texnologik yangilanishni jadallashtirish va innovatsion salohiyatni oshirish uchun qulay shart-sharoit yaratadi.

Biznes birlashuvlari jarayonida korxonalarning haqiqiy bozor qiymatini aniq belgilash, aktiv va majburiyatlarni adolatli qiymatda baholash hamda moliyaviy natijalarni hisobotda to'g'ri aks ettirish masalalari alohida ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, qo'shib olish yoki qo'shib yuborish natijasida yuzaga keladigan gudvill va xariddan kelgan foyda kabi iqtisodiy kategoriyalar moliyaviy hisobotning mazmuniy jihatdan to'liq va ishonchli bo'lishini ta'minlovchi asosiy omillardan hisoblanadi. Ushbu ko'rsatkichlar orqali korxonaning moddiy aktivlarda aks etmagan iqtisodiy qiymati, bozordagi obro'-e'tibori va raqobat ustunliklari ifodalanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Biznes birlashuvlarini buxgalteriya hisobida aks ettirish masalalari xalqaro moliyaviy hisobot standartlarida alohida va murakkab yo'nalish sifatida shakllangan bo'lib, ushbu jarayonda gudvill va xariddan kelgan foyda tushunchalari markaziy o'rin egallaydi. Mazkur masalalar nazariy jihatdan ham, amaliy jihatdan ham ko'plab olimlar va professional tashkilotlar tomonidan keng tadqiq qilingan.

International Accounting Standards Board tomonidan ishlab chiqilgan IFRS 3 "Business Combinations" standarti gudvillni sotib olingan subyektning aniqlanadigan sof aktivlari adolatli qiymatidan ortiqcha to'langan xarid qiymati sifatida belgilaydi. Ushbu yondashuv an'anaviy amortizatsiya konsepsiyasidan voz kechib, gudvillni har yili qadrsizlanishga sinovdan o'tkazishni talab etadi. Mazkur konseptual burilish moliyaviy hisobotning ishonchliligi va foydalanuvchilar uchun foydaliligini oshirishga qaratilgan bo'lsa-da, amaliyotda baholash subyektivligi bilan bog'liq muammolarni yuzaga keltiradi.

Gudvillning iqtisodiy mohiyatini chuqur tahlil qilgan tadqiqotchilardan biri Stephen A. Zeff hisoblanadi. U gudvillni faqat buxgalteriya hisobining texnik elementi emas, balki korxonaning intellektual kapitali, bozordagi mavqei va kutilayotgan iqtisodiy manfaatlarining yig'ma ifodasi sifatida talqin qiladi. Zeffning fikricha, gudvillning balansda aks ettirilishi moliyaviy hisobot foydalanuvchilariga korxona qiymatini yaxlit tushunish imkonini beradi, biroq bu faqatgina adolatli baholash mexanizmlari to'g'ri qo'llanilgandagina o'z samarasini beradi.

Gudvillni qadrsizlanishga test qilish masalalari Jennifer Francis, Katherine Schipper va Linda Vincent tomonidan olib borilgan empirik tadqiqotlarda keng yoritilgan. Ularning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, kompaniyalar ko'pincha gudvillni qadrsizlanishini kechiktirishga moyil bo'lib, bu menejment manfaatlari va moliyaviy natijalarni "yumshatish" istagi bilan bog'liq. Mazkur holat MHXS asosida hisobot tuzishda professional hukmning ahamiyatini yanada oshiradi.

Xariddan kelgan foyda, ya'ni sotib olish qiymati aniqlanadigan sof aktivlar adolatli qiymatidan past bo'lgan holatlar, MHXSda alohida ehtiyotkorlik bilan yondashiladigan masala sifatida ko'riladi. Paul Pacter o'z izohlarida bunday foyda odatda bozor nomukammalligi, majburiy sotuvlar yoki baholashdagi xatoliklar natijasida yuzaga kelishini ta'kidlaydi. Shu sababli IFRS 3 xariddan kelgan foydani darhol foyda va zararlar hisobotida tan olishdan avval aktiv va majburiyatlar bahosini qayta tekshirishni majburiy qilib belgilaydi.

Mazkur masala bo'yicha Barry J. Epstein va Eva K. Jermakowicz tomonidan olib borilgan tadqiqotlar xariddan kelgan foydaning moliyaviy natijalarga kuchli ta'sir ko'rsatishini va noto'g'ri tan olinishi foyda ko'rsatkichlarini sun'iy oshirib yuborishi mumkinligini asoslab beradi. Ularning fikricha, bunday foyda ko'pincha real iqtisodiy yutuq emas, balki tranzaksiya sharoitlari mahsuli bo'lib, foydalanuvchilar tomonidan ehtiyotkorlik bilan talqin qilinishi lozim.

Rossiya va MDH mamlakatlari ilmiy adabiyotlarida ham gudvill va xariddan kelgan foyda masalalari keng o'rganilgan. Vladimir F. Paliy gudvillni konsolidatsiyalashgan hisobotning ajralmas elementi sifatida baholab, uni to'g'ri tan olish va ochib berish investorlarga guruhning real iqtisodiy salohiyatini anglashda muhim axborot

manbai ekanini ta'kidlaydi. Uning yondashuvida MHXS va milliy hisob tizimlari o'rtasidagi tafovutlar alohida ilmiy muammo sifatida ko'riladi.

Umuman olganda, mavjud ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, MHXS asosida gudvill va xariddan kelgan foydani hisobga olish faqat texnik buxgalteriya amaliyoti emas, balki baholash, professional hukm va axborotning ishonchligi bilan chambarchas bog'liq murakkab ilmiy-amaliy jarayondir. Ushbu masalalarni chuqur o'rganish milliy buxgalteriya tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish jarayonida muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda ilmiy ma'lumotlar xalqaro moliyaviy hisobot standartlari, rasmiy normativ-huquqiy hujjatlar hamda yetakchi xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy ishlari asosida to'plandi. Olingan ma'lumotlar qiyosiy tahlil, mantiqiy umumlashtirish va tizimli yondashuv usullari orqali tahlil qilinib, gudvill va xariddan kelgan foydani buxgalteriya hisobida aks ettirilishining ilmiy-amaliy jihatlari baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Gudvill korxonaning bozordagi mavqei, mijozlar bilan barqaror munosabatlari, samarali boshqaruv tizimi, kadrlar salohiyati va innovatsion imkoniyatlarining iqtisodiy ifodasi sifatida namoyon bo'ladi. U faqatgina biznes birlashuvi natijasida yuzaga keladi va sotib olish qiymati bilan sotib olinayotgan korxonaning adolatli baholangan sof aktivlari o'rtasidagi farq sifatida hisoblanadi. Xariddan kelgan foyda esa teskari holatni ifodalab, xarid qiymati sof aktivlar qiymatidan past bo'lgan hollarda yuzaga keladigan iqtisodiy samarani anglatadi. Ushbu ikki kategoriyani to'g'ri baholash va hisobda aks ettirish korxonaning moliyaviy natijalarini haqqoniy ifodalashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarida, xususan, MHXS 3 "Biznes birlashuvlari" standartida gudvill va xariddan kelgan foydani tan olish, baholash va hisobotda ochib berishning aniq qoidalari belgilangan. Ushbu standartga muvofiq, qo'shib oluvchi korxona sotib olinayotgan korxonaning barcha aktiv va majburiyatlarini adolatli qiymat asosida baholaydi, gudvill amortizatsiya qilinmaydi, balki har hisobot davrida uning qadrsizlanish darajasi tekshiriladi. Xariddan kelgan foyda esa moliyaviy natijalar hisobotida daromad sifatida bir martalik tarzda aks ettiriladi. Bu yondashuv moliyaviy hisobotda iqtisodiy mazmunning ustuvorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Biroq milliy buxgalteriya hisobining amaldagi standartlarida gudvill va xariddan kelgan foydani hisobga olish, baholash va hisobotda ochib berish masalalari yetarlicha tartibga solinmagan. Amaliyotda mazkur iqtisodiy kategoriyalar ko'p hollarda boshqa nomoddiy aktivlar yoki operatsion daromadlar tarkibida aks ettirilib, moliyaviy hisobot ma'lumotlarining solishtirish imkoniyatini cheklamoqda. Bu esa hisobotning shaffofligi va ishonchligiga salbiy ta'sir ko'rsatib, investorlar uchun axborot xavfini oshiradi. Shu munosabat bilan, biznes birlashuvlari jarayonida gudvill va xariddan kelgan foydani MHXS talablari asosida buxgalteriya hisobida to'g'ri aks ettirish, milliy hisob tizimini xalqaro standartlar bilan uyg'unlashtirish va hisobot axborotlarining sifat ko'rsatkichlarini oshirish dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi. Bu nafaqat moliyaviy hisobotning ishonchligini ta'minlaydi, balki korxonalarning investitsion jozibadorligini oshirish, korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirish va iqtisodiy qarorlar qabul qilish jarayonini ilmiy asoslashga xizmat qiladi.

Mazkur maqolada biznes birlashuvlari jarayonida yuzaga keladigan gudvill va xariddan kelgan foydani hisobga olishning nazariy asoslari, xalqaro standartlar talablari va milliy amaliyotda mavjud muammolar ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, hisob va hisobot tizimini takomillashtirishga qaratilgan amaliy takliflar ishlab chiqilib, ularning iqtisodiy samaradorlikka va investitsion muhitga ta'siri asoslab beriladi. Natijada, hisob va hisobot tizimi nafaqat nazorat vositasi, balki iqtisodiy tadqiqot va investitsion qaror qabul etishda ishonchli asos sifatida xizmat qiladi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarni qayta tashkil etish va ularni qo'shib yuborish jarayonlari faoliyat samaradorligini oshirish, kapitalni birlashtirish va iqtisodiy resurslardan oqilona foydalanishga qaratilgan muhim iqtisodiy jarayon hisoblanadi. Bunday jarayonlarda korxonaning baholangan qiymati ko'p hollarda uning moddiy va nomoddiy aktivlari yig'indisidan yuqori bo'ladi. Ushbu farq, ya'ni korxona qiymatining uning sof aktivlari qiymatidan ortiqcha bo'lgan qismi gudvill sifatida paydo bo'ladi.

Gudvill korxonaning bozordagi obro'-e'tibori, mijozlar bazasi, samarali boshqaruv tizimi, innovatsion salohiyati va boshqa noaniq afzalliklarini iqtisodiy jihatdan ifoda etuvchi qiymatdir. U, odatda, biznes birlashuvi jarayonida (korxonani qo'shib olish yoki sotib olishda) yuzaga keladi va xaridor tomonidan to'langan qiymat bilan sotib olinayotgan korxonaning sof aktivlari qiymati o'rtasidagi farq sifatida hisoblanadi. Sof aktivlar korxonaning umumiy aktivlaridan uning umumiy majburiyatlari ayirilganidan keyin qoladigan sof qiymat sifatida tushuniladi. Formula ko'rinishida bu quyidagicha ifodalanadi:

$$\text{"Соф активлар"} = \text{"Активлар"} - \text{"Мажбуриятлар"}$$

Misol uchun, agar xaridor sotib olayotgan korxonaning sof aktivlaridan ko'proq mablag' to'lasa, bu farq gudvill sifatida tan olinadi. Masalan, agar "A" korxona "V" korxonani 1 200 000 so'mga sotib olsa, "V"

korxonaning aktivlari 1 500 000 so'm, majburiyatlari 400 000 so'm bo'lsa, uning sof aktivlari 1 100 000 so'mni tashkil etadi. Demak, gudvill qiymati quyidagicha bo'ladi:

$$\text{"Гудвилл"} = 1200000 - 1100000 = 100000 \text{ "сўм"}$$

Bu 100 000 so'mlik farq "V" korxonaning bozordagi obro'si, mijozlar bilan munosabati, brendi yoki innovatsion imkoniyatlari kabi noaniq afzalliklari uchun to'langan qo'shimcha qiymatni ifodalaydi. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga ko'ra¹, gudvill faqatgina biznes birlashuvi natijasida yuzaga kelishi mumkin. Uning yuritilishi MHXS 3 "Biznes birlashuvlari" standartida belgilangan bo'lib, keyingi baholash jarayonlari BHXS 36 "Aktivlarning qadrsizlanishi" standartiga muvofiq amalga oshiriladi. Buning asosiy mohiyati shundaki, gudvill amortizatsiya qilinmaydi, balki har hisobot yilida uning qadrsizlanish darajasi tekshiriladi. Agar gudvillning bozor qiymati pasaygan bo'lsa, u holda bu pasayish moliyaviy hisobotda zarar sifatida aks ettiriladi. Buxgalteriya amaliyotida gudvillni tan olish quyidagi bosqichlarda amalga oshirilishi lozim (1-jadval):

1-jadval. Gudvillni hisobda tan olish va baholash tartibi²

№	Operatsiya mazmuni	Debyet	Kredit	Izoh
1	Sotib olinayotgan korxonaning aktiv va majburiyatlarini tan olish	0110–0199, 1010–1090, 2010 2990	6010–6990	Qabul qilingan aktiv va passivlar adolatli qiymatda baholanadi
2	Korxonani sotib olish uchun to'langan mablag'ni hisobga olish	0830 "Nomoddiy aktivlarni xarid etish"	5110 "Hisob-kitob schyoti"	Sotib olish uchun amalga oshirilgan to'lov hisobga olindi
3	Gudvillni hisobda tan olish	0480 "Gudvill (nomoddiy aktiv)"	0830 "Nomoddiy aktivlarni xarid etish"	Sotib olish qiymati va sof aktivlar qiymati farqi gudvill sifatida tan olindi
4	Keyingi hisob davrida gudvill qadrsizlanishi aniqlansa	9430 "Boshqa operatsion xarajatlar"	0480 "Gudvill"	Gudvill qadrsizlanish natijasida kamaytirildi (BHXS 36 talabiga ko'ra)

Gudvill xalqaro amaliyotda moliyaviy hisobotning muhim qismi sifatida ko'rilsa-da, O'zbekistondagi buxgalteriya hisobining milliy standartlarida (BHMS) u alohida hisob obyekti sifatida belgilanmagan. Ya'ni, milliy standartlarda gudvill uchun maxsus modda yoki hisob ko'rsatkichi mavjud emas.

Bunday holatning asosiy sabablari quyidagicha:

- Milliy standartlarda "biznes birlashuvi" tushunchasi va uning hisob usullari aniq yoritilmagan;
- BHMS 7 "Nomoddiy aktivlar" standartida gudvillga oid aniq normalar mavjud emas;
- Milliy hisob tizimida adolatli qiymat tushunchasi to'liq qo'llanilmaydi;
- Bozor sharoitida sof aktivlarni aniq baholash mexanizmi yetarlicha ishlab chiqilmagan.

Natijada, amaliyotda gudvill ko'p hollarda boshqa nomoddiy aktivlar tarkibida yoki to'g'ridan to'g'ri sarflar sifatida yozib qo'yiladi, bu esa moliyaviy hisobotning haqqoniyligini pasaytiradi. Shu sababli, milliy tizimni xalqaro standartlar bilan uyg'unlashtirish, ayniqsa MHXS 3 va MHXS 36 talablarini milliy standartlar tarkibiga joriy etish muhim ahamiyatga ega. Quyida gudvill hisobi bo'yicha xalqaro va milliy standartlar o'rtasidagi asosiy farqlar keltirilgan (2-jadval).

2-jadval. Gudvill hisobi bo'yicha moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining buxgalteriya hisobi milliy standartlari bilan solishtirish jadvali³

Ko'rsatkich	MHXS talablari	BHMS talablari
Gudvill mavjudligi	MHXS 3 bo'yicha aniq belgilangan	Alohida modda sifatida belgilanmagan
Hisob usuli	Qo'shib olish usuli asosida	Tugatish balansi orqali umumiy baholash
Baholash asosi	Adolatli qiymat	Dastlabki yoki qoldik qiymat
Keyingi baholash	Qadrsizlanishni aniqlash testi (BHXS 36)	Amortizatsiya yoki yo'q
Axborotni berish	Majburiy tarzda belgilangan	Yo'q

Gudvillni to'g'ri hisobga olish, uni baholash va hisobotda ochib berish investitsion muhitni yaxshilaydi, xorijiy investorlar uchun ishonchli axborot manbai yaratadi hamda korxonalarning bozordagi qiymatini adolatli aks ettirish imkonini beradi. Shu bilan birga, gudvillning milliy standartlarda yo'qligi mamlakat moliyaviy hisobot

1 IFRS 3 "Business Combinations"

2 Tadqiqotlar asosida muallif ishlanmasi

3 Tadqiqotlar asosida muallif ishlanmasi

tizimini xalqaro miqyosda solishtirishni qiyinlashtiradi. Shu sababli, O'zbekistonda buxgalteriya hisobini xalqaro standartlarga moslashtirish jarayonida gudvillni hisob va hisobot tizimiga kiritish, uni baholashning uslubiy asoslarini yaratish hamda buxgalterlar malakasini oshirish dolzarb vazifa hisoblanadi. Bu o'z navbatida milliy hisobot tizimining shaffofligi, ishonchliligi va investitsion jozibadorligini oshiradi.

Biznes birlashuvlari jarayonida, ya'ni korxonalarni qo'shib olish yoki birlashtirishda, xaridor korxona tomonidan sotib olinayotgan korxonaning sof aktivlari qiymatidan kamroq mablag' to'langan taqdirda xariddan kelgan foyda yoki, boshqacha qilib aytganda, "sotib olishdan kelgan foyda" yuzaga keladi. Bu holat shunday vaziyatda sodir bo'ladiki, sotib olinayotgan korxonaning bozordagi aktivlari haqiqiy qiymatidan arzon narxda xarid qilinadi. "Xariddan kelgan foyda" iqtisodiy jihatdan shunday qiymatki, u xarid qilingan aktivlar va majburiyatlarning adolatli qiymati sotib olish narxidan yuqori bo'lgan vaziyatni ifodalaydi. Buning natijasida xaridor korxona real iqtisodiy foyda oladi, chunki u aktivlarni ularning bozor qiymatidan arzonroq narxda qo'lga kiritgan bo'ladi.

Bunday holat ko'pincha quyidagi sabablar natijasida vujudga keladi:

- sotib olinayotgan korxona moliyaviy qiyinchilikka yoki bankrotlik xavfiga duch kelgan bo'lsa;
- auksion yoki majburiy sotuv natijasida aktivlar arzon narxda sotilsa;
- bozordagi raqobat sharoitida aktivlar qiymati pasaygan bo'lsa;
- xaridor uchun strategik afzalliklar mavjud bo'lib, bu orqali u sinergiya yoki bozor ustunligini qo'lga kiritisa.

Shunday qilib, xariddan kelgan foyda bu sotib olish narxi bilan korxonaning adolatli baholangan sof aktivlari qiymati o'rtasidagi farq bo'lib, u foyda sifatida tan olinadi. Bu holat formula ko'rinishida quyidagicha ifodalanadi:

Masalan, "A" korxona "V" korxonani 1 000 000 so'mga sotib oldi, "V" korxonaning aktivlari 1 400 000 so'm, majburiyatlari 200 000 so'm bo'lsa, uning sof aktivlari 1 200 000 so'mni tashkil etadi. Bu holda xariddan kelgan foyda qiymati 200 000 so'mga teng bo'ladi. Demak, "A" korxona "V" korxonani 200 000 so'm arzon narxda sotib olgan va bu farq "sotib olishdan kelgan foyda" sifatida tan olinadi.

Xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga muvofiq, xariddan kelgan foyda bo'yicha aniq qoidalar MHXS 3 "Biznes birlashuvlari" standartida belgilangan. Unga ko'ra, agar xariddan kelgan foyda aniqlansa, u holda:

- avvalo, barcha aktiv va majburiyatlar adolatli bozor qiymatida qayta baholanishi kerak;
- keyin esa xariddan kelgan foyda haqiqatan ham hisoblash xatosi yoki ortiqcha baholash natijasi emasligi tekshiriladi;

- agar barcha hisob-kitoblar to'g'ri bo'lsa, bu farq moliyaviy hisobotda daromad sifatida tan olinadi.

Ya'ni, xariddan kelgan foyda buxgalteriya hisobida aktiv sifatida emas, balki foyda sifatida aks ettiriladi. Bu daromad odatda moliyaviy natijalar hisobotida "boshqa operatsion daromadlar" yoki "sotib olishdan kelgan foyda" moddasida ko'rsatiladi. Buxgalteriyada xariddan kelgan foydani aks ettirish quyidagi yozuvlar orqali amalga oshirilishi lozim (3-jadval).

3-jadval. Xariddan kelgan foydani hisobda tan olish va baholash tartibi⁴

№	Operatsiya mazmuni	Debet	Kredit	Summa (so'm)	Izoh
1	Sotib olingan korxona aktivlarini kirim etish (adolatli qiymatda)	0110–0199, 1010–1090, 2010 2990		1 400 000	Asosiy vositalar, pul mablag'lari, zaxiralar va debitorlar hisobga olindi
2	Qabul qilingan majburiyatlarni hisobga olish		6010–6990 "Kreditor qarzdorliklar"	200 000	Korxona qarzlari hisobda tan olindi
3	Sotib olish bo'yicha to'lov amalga oshirildi		5110 "Hisob-kitob schyoti"	1 000 000	Korxonani sotib olish uchun to'lov qilindi
4	Xariddan kelgan foyda		9321 "Xariddan kelgan foyda"	200 000	Aktivlar qiymati ortiq bo'lganligi uchun foyda sifatida tan olindi

O'zbekiston amaliyotidagi buxgalteriya hisobining milliy standartlari (BHMS) tizimida gudvill va xariddan kelgan foyda tushunchalari hozircha aniq tartibda belgilanmagan. Milliy standartlarda bu turdagi operatsiyalar alohida modda sifatida belgilanmaganligi sababli, amaliyotda ular ko'p hollarda boshqa operatsion daromadlar yoki qayta baholash natijasidagi foyda sifatida hisobda aks ettiriladi. Bu esa moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar bilan solishtirish imkoniyatini cheklaydi. Shuni inobatga olgan holda, milliy amaliyotda xariddan kelgan foydani aniq aks ettirish uchun buxgalteriya schyotlar rejasiga yangi schyot — 9321 "Xariddan kelgan foyda"ni joriy etish taklifini ilgari surmoqdamiz. Bu schyot foydani aniq ifodalashga, hisobotlarning xalqaro standartlar bilan muvofiqligini ta'minlashga va moliyaviy ma'lumotlarning ishonchliligini oshirishga xizmat qiladi

4 Tadqiqotlar asosida muallif ishlanmasi

hamda uni joriy etish xariddan kelgan foydani boshqa operatsion foyda turlaridan ajratish, hisobotni tahlil qilishni osonlashtirish va milliy hisob tizimini xalqaro standartlarga yaqinlashtirish imkonini beradi.

Fikrimizcha, xariddan kelgan foydaning paydo bo'lishi korxonani arzon narxda sotib olish natijasida olinadigan iqtisodiy foyda bo'lib, uning to'g'ri hisobga olinishi moliyaviy hisobotning haqqoniyligi va xalqaro talablarga muvofiqligini ta'minlaydi. Shuning uchun milliy buxgalteriya standartlariga gudvill va xariddan kelgan foyda tushunchalarini kiritish, ularning hisob va hisobotda aks ettirish usullarini ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu nafaqat hisobotning aniqligi va shaffofligini ta'minlaydi, balki korxonalarning investitsion jozibadorligini oshirishga ham xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarni qo'shib olish va qo'shib yuborish jarayonlari biznes birlashuvlarining eng keng tarqalgan shakllaridan biri bo'lib, ular korxonalarning strategik rivojlanishi, kapital konsentratsiyasi va raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday jarayonlarda korxonaning haqiqiy bozor qiymatini aniq belgilash, aktiv va majburiyatlarni adolatli qiymatda baholash hamda moliyaviy hisobotda iqtisodiy mazmunni to'g'ri aks ettirish hal qiluvchi ahamiyatga ega. Tadqiqot jarayonida aniqlandiki, biznes birlashuvlari natijasida yuzaga keladigan gudvill va xariddan kelgan foyda moliyaviy hisobotning eng muhim iqtisodiy kategoriyalaridan biri hisoblanadi. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlarida, xususan, MHXS 3 "Biznes birlashuvlari" va MHXS 36 "Aktivlarning qadrsizlanishi" standartlarida ushbu kategoriyalarni tan olish, baholash va hisobotda ochib berishning aniq qoidalari belgilangan bo'lsa-da, milliy buxgalteriya hisobining amaldagi standartlarida mazkur masalalar yetarlicha tartibga solinmagan.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, amaliyotda gudvill ko'p hollarda boshqa nomoddiy aktivlar tarkibida yoki to'g'ridan to'g'ri xarajat sifatida hisobdan chiqarilmoqda, xariddan kelgan foyda esa boshqa operatsion daromadlar tarkibida aks ettirilmoqda. Bu holat moliyaviy hisobot ma'lumotlarining haqqoniyligi, shaffofligi va xalqaro solishtirish imkoniyatlarini cheklab, investorlar uchun axborot xavfini oshiradi. Shuningdek, tadqiqot natijalariga ko'ra, milliy buxgalteriya hisobida adolatli qiymat tamoyilining yetarlicha qo'llanilmasligi sof aktivlarning haqiqiy qiymatini aniqlashda qiyinchiliklar tug'dirmoqda. Bu esa gudvill va xariddan kelgan foydani hisoblashda turli xil talqinlar paydo bo'lishiga olib kelmoqda.

Yuqoridagi xulosalardan kelib chiqqan holda, tadqiqot doirasida quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi.

Birinchidan, buxgalteriya hisobining milliy standartlariga gudvill va xariddan kelgan foyda tushunchalarini alohida hisob obyektlari sifatida kiritish hamda ularni hisobda aks ettirishning yagona uslubiy asoslarini ishlab chiqish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Bu milliy hisob tizimini xalqaro standartlarga yaqinlashtiradi.

Ikkinchidan, biznes birlashuvlari jarayonlarida aktiv va majburiyatlarni adolatli qiymatda baholash mexanizmlarini milliy amaliyotga bosqichma-bosqich joriy etish zarur. Bu orqali korxonalarning haqiqiy bozor qiymati aniq belgilanib, moliyaviy hisobot ma'lumotlarining ishonchliligi oshadi.

Uchinchidan, gudvill bo'yicha amortizatsiya amaliyotidan voz kechib, uning qadrsizlanishini har hisobot davrida testdan o'tkazish mexanizmini milliy standartlarda belgilash lozim. Bu MHXS talablariga to'liq mos keladi va hisobotda iqtisodiy mazmunning ustuvorligini ta'minlaydi.

To'rtinchidan, xariddan kelgan foydani hisobda aniq va shaffof aks ettirish maqsadida buxgalteriya hisobining schyotlar rejasiga alohida analitik schyot joriy etish maqsadga muvofiqdir. Bu xariddan kelgan foydani boshqa operatsion daromadlardan ajratib ko'rsatish imkonini beradi.

Beshinchidan, biznes birlashuvlari bilan bog'liq operatsiyalar bo'yicha moliyaviy hisobotda axborotni ochib berish talablarini kuchaytirish, jumladan, gudvill va xariddan kelgan foydaning kelib chiqish sabablari, baholash usullari va moliyaviy natijalarga ta'sirini izohlash amaliyotini joriy etish zarur.

Xulosa qilib aytganda, gudvill va xariddan kelgan foydani moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida buxgalteriya hisobida to'g'ri aks ettirish milliy hisob tizimini takomillashtirish, moliyaviy hisobotning shaffofligi va ishonchliligini oshirish hamda korxonalarning investitsion jozibadorligini kuchaytirishda muhim omil hisoblanadi. Mazkur yo'nalishdagi ilmiy va amaliy chora-tadbirlarning izchil amalga oshirilishi milliy iqtisodiyotning xalqaro moliyaviy makonga integratsiyalashuvini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi. – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to'plami, amaldagi tahrir. <https://lex.uz/mact/-111189>
2. O'zbekiston Respublikasining 2016-yil 13-apreldagi "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi O'RQ-404-son Qonuni. <https://lex.uz/acts/-2931253>
3. O'zbekiston Respublikasining 25.02.2021 yildagi "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi O'RQ-677-son Qonuni. <https://lex.uz/docs/-5307886>

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 24-fevraldagi "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4611-son qarori. <https://lex.uz/docs/-4746047>
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 24-avgustdagi 507-son "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va unga tushuntirishlar matnini tan olish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi qarori. <https://lex.uz/docs/-4966554>
6. Бухгалтерия ҳисобининг миллий стандартлари (БҲМС). – Тошкент: Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, амалдаги таҳрири.
7. БҲМС 23-сон «Қайта ташкил этишни амалга оширишда молиявий ҳисоботни шакллантириш». – Тошкент, 2005 й.
8. Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартлари (МҲХС). – Лондон: IFRS Foundation, амалдаги таҳрир.
9. МҲХС 3 «Бизнес бирлашувлари». – IFRS Foundation.
10. МҲХС 10 «Консолидацияланган молиявий ҳисобот». – IFRS Foundation.
11. МҲХС (IAS) 36 «Активларнинг қадрсизланиши». – IFRS Foundation.
12. МҲХС (IAS) 38 «Номоддий активлар». – IFRS Foundation.
13. МҲХС 13 «Адолатли қийматни аниқлаш». – IFRS Foundation.
14. Хендриксен Э.С., Ван Бреда М.Ф. Теория бухгалтерского учета. – Москва: Финансы и статистика, 2014.
15. Палий В.Ф. Бухгалтерский учет и отчетность. – Москва: ИНФРА-М, 2019.
16. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней. – Москва: Аудит, ЮНИТИ, 2018.
17. Нидлз Б., Андерсон Х., Колдуэлл Д. Принципы бухгалтерского учета. – Москва: Финансы и статистика, 2017.
18. Ивашкевич В.Б. Международные стандарты финансовой отчетности. – Москва: Юрайт, 2020.
19. Абдурасулов Ж.А. Корхоналарни қайта ташкил этиш жараёнларини бухгалтерия ҳисобида акс эттириш масалалари // Иқтисод ва молия. – Самарқанд, 2024.
20. OECD. Corporate Governance and Enterprise Restructuring. – Paris: OECD Publishing, 2022

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100